

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2009

HUNGARIAN

HIGHER LEVEL

**Monday, 8th June
Afternoon 1.30 p.m. to 4.30 p.m.**

Válaszolj érthetően magyarul az I., II. és III. részben feltett kérdésekre!

Hol nem volt... A Mátyás király legendárium eredete

1. Hunyadi Mátyás megkoronázásának 550. évfordulóján útjára indult a Reneszánsz Év elnevezésű kulturális vállalkozás. A legendás uralkodót máig jó emlékezetükben őrzik a magyarok, hiszen az ország polgárai közül legtöbben (34%) ma is őrá bíznák az országot. Annak ellenére is, hogy Mátyás király kétségtelenül nem politikai tevékenységének köszönheti töretlen nimbuszát: a ma embere alig tud valamit valós kormányzati működéséről.
2. Népszerűségét sokkal inkább a róla elterjedt legendák, anekdoták eredményezik, amelyekről elsőként az 1558-as Világkrónika adott számot. Az idővel kalendáriumok, újságok kedvelt témáivá vált történetekből aztán a Magyar Anekdota című gyűjtemény nyolcvanhat említett. Nagyjából ezt a számot tartják mérvadónak azóta is a Mátyás-mondákkal foglalkozó kutatók. A nosztalgiazásból a „magas művészet” leginkább a reformkorban vette ki a részét, a romantikus művek közül több továbbépítette a jóságos és bölcs király ideálját. Ez sokszor olyan jól sikerült, hogy e művek egyes elemei utóbb népmeseként köszöntek vissza, pedig a történetet írók alkották.
3. A szájról szájra terjedő, többnyire erkölcsi tanulsággal záruló történetek megszületésére és elterjedésére többféle magyarázat van. Sokáig azt feltételezték, hogy az igazságos uralkodó legendája a Hunyadi Mátyás 1490-es váratlan, 47 évesen bekövetkezett halála után az országban keletkezett káosz hatására alakult ki. Az „árván maradt nép” helyzetét ekképpen jellemezte a király udvari történetírója, Bonfini: „A parasztság, mely Mátyás alatt a sok nagy háború miatt évenként négyszeres adót kényszerült fizetni, s panaszkodott az igazságtalanul súlyos sarcok miatt, most sóhajtozik és retteg a dülástól, a szántóföldek elpusztításától, a mindenfelől fenyegető gyújtogatástól. Fogadkoznak, hogy hatszorosan is fizetnének, csak visszahívhatnák a királyt a másvilágról.” A népmesék születésére gyártott másik elmélet szerint maga Mátyás is sokat tett saját legendáriumának megteremtéséért, mindenekelőtt történetírói udvari szolgálatba fogadásával. E királyi piártevékenység mintájául szolgálhatott mások mellett azoknak a nem arisztokrata származású itáliai uralkodóknak az igyekezete, akik – elterelendő a figyelmet jöttmentségükről – a bölcs humanista vezető és a bőkezű pártfogó képében tetszelegtek. Az ugyancsak „alulról jött” Hunyadi Mátyás felesége, a nápolyi Beatrix inspirálására tanulhatta el ezt az attitűdöt.
4. Korántsem csak vándormotívumok jutottak szerephez Hunyadi Mátyás legendáriumában. Igaz, ilyen például az országát álruhában járó, jutalmazó és büntető király képe. Tény, hogy már az Ezeregyéjszaka meséiben feltűnik a népe körében álruhában forgoló bagdadi kalifa, de utóbb IV. Henrikről, Nagy Frigyesről és II. Józsefről tartották úgy, hogy inkognitóban járt-kelt az alattvalók között. Valószínűleg egyikőjük sem tett ilyet, ám a Mátyással kapcsolatos efféle híreszteléseknek van némi alapjuk. A magyar királynak ugyanis szokása volt, hogy saját biztonságára fittyet hányva részt vegyen hadi eseményekben. Hozott elemnek tartják viszont a kutatók a Mátyás királlyá választásához kötődő történeteket. Ezekben hol a korona magától a fejére száll, hol pedig délidőben a vasekét a földből kifordítva asztalnak használó Mátyás azt a jóslatot hallja a népektől, hogy azt

választják királynak, aki vasasztalról eszik. Ezek analógiáját a szakértők az óperzsa mondavilágban vélték megtalálni, amit az ősmagyarország ismerhetett és őrizhetett meg az utókor számára.

5. Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy az „igazságos” Mátyás életében még az évszázaddal korábban, 1342–1382 között uralkodó Nagy Lajost tartotta a néphagyomány az elfogulatlanság példaképének. Akkoriban az áruhában a népe közé járó királyról szóló történetek főhőse is Nagy Lajos volt. A váltás okait abban látják, hogy az Anjou-uralkodó halála után – akárcsak Mátyás halálát követően – megingott a törvényes rend, és sokan visszasírták uralmának „boldog békeidejét”. Kérdés ugyanakkor, hogy miért nem akadt senki, aki 550 év alatt felválthatta volna az egykor Nagy Lajos helyébe lépett Mátyást. A történészek szerint egyrészt történeti szerepe, jelentősége miatt: viszonylag erős királyi hatalmat épített ki, és meg tudta akadályozni az ország darabokra hullását – ilyesmit magyar uralkodó azt követően nemigen tudott felmutatni. Másrészt a Hunyadi-sarjadék halhatatlanságának kulcsa: Mátyás, az ember, ennek alapja a király nemcsak közmondásos, hanem valódi közvetlensége – házasságáig bárki bejelentés nélkül bemehetett hozzá –, valamint a tetteiben is megélt humanizmusa volt. De igencsak életszerű gyarlóságainak híre is fennmaradt a krónikákban: hirtelen haragjában állítólag még az esztergomi Vitéz János püspököt is felpofozta. (617 szó)

Sindelyes Dóra, HVG 2008., adaptáció

I. RÉSZ

(30 pont / 100 pont)

Válaszolj a következő kérdésekre!

1. **a,** Magyarázd meg, mit jelent a „nimbusz” szó! **(1 pont)**
- b,** Magyarázd meg, mit jelent a „mérvadó” szó! **(1 pont)**
- c,** Magyarázd meg, mit jelent a „szájról szájra terjed” kifejezés! **(1 pont)**
- d,** Magyarázd meg, mit jelent a „jöttment” szó! **(1 pont)**
- e,** Magyarázd meg, mit jelent a „fittyet hány” kifejezés! **(1 pont)**

2. Mikor és hol jelentek meg először a Mátyás királyról szóló történetek? **(5 pont)**

3. Hogyan születtek a Mátyás királyról szóló legendák? **(5 pont)**

4. Milyen motívumok kaptak szerepet Mátyás király legendáiban? **(5 pont)**

5. Miért lehetett megfelelő utódja Mátyás király Nagy Lajosnak? **(5 pont)**

6. Miért fordulhatott elő, hogy az írók által írt Mátyás király történetek egyes elemei sokszor népmeseként köszöntek vissza? **(5 pont)**

II. RÉSZ

(30 pont / 100 pont)

Kommentár

Fejtsd ki véleményed körülbelül 100 szóban a szöveg 1. bekezdésének alábbi részletéről!

„ [H]iszen az ország polgárai közül legtöbben (34%) ma is őrá bíznák az országot.”

III. RÉSZ

(40 pont / 100 pont)

Esszé

A két téma közül válassz ki egyet, és írd meg körülbelül 300 szavas esszét!

1. lehetőség

Milyen karakterjegyekkel kell rendelkeznie ma a jó vezetőnek?

vagy

2. lehetőség

A nehéz idők a legjobbat hozzák ki belőlünk?